

FARNÍ INFORMACE

Vydává: Římskokatolická farnost – děkanství Děčín I
Křížová 1267/25, 405 01 Děčín I
Tel.: 412 516 095
E-mail: faradc1@tiscali.cz
(Vydáváno pro vlastní potřebu)

VELIKONOCE   č.2/2005

Velikonoce jsou vrcholem liturgického církevního roku. Vyvinuly se z židovského svátku **pesach** - **Židovské Velikonoce** [Hebrejsky *pésach*, řecky *pascha*]. Svátek se slaví 14. den nisanu - prvního měsíce podle židovského kalendáře (březen - duben) - a připomíná odchod Hebrejů z Egypta. Výraz *pesach* (podle Ex 12, 13-27: „přejít“) je narážkou na desátou ránu egyptskou. Anděl zhoubece (mstitel) při ní pobil prvorozence v Egyptě, ale pomínil domy Hebrejů, označené krví beránka. Jejich prvorozené děti ušetřil.

Židovské velikonoce jsou svátkem velmi starobylým. Původně je slavili pastýři beze vztahu k nějaké svatyni a byly zpočátku odlišné od svátku nekvašených chlebů - řec. *azymon* (Hebr. *matsot* - macesy. Lid s Mojžíšem musel z Egypta odejít ve spěchu a nemohl čekat, až těsto vykyne). Po Jósíjášově náboženské reformě s ním splynuly a staly se jedním ze tří velkých svátků zahrnujících pouť do Jeruzaléma. Velikonoční beránek byl tehdy obětován v jeruzalémském chrámu (Postaven kolem roku 960 před Kristem pro uložení archy úmluvy. Roku 587 před Kristem byl chrám zničen a smlouva zmizela. Kolem roku 38 před Kristem byl chrám znovu postaven Hérodesem a zničen v roce 70 po Kristu Římany.).

Po zničení chrámu a ústupu od dřívějších obětních obřadů byla oslava přenesena do kruhu rodiny. Celkový rámec jí zde dává jídlo s detailně předepsaným průběhem (hebr. *seder* - řád) a symbolickým významem podávaných pokrmů. Kromě velikonočního beránka a chleba bez kvasu (Ex 12, 29-42), se podávají byliny upomínající hořkost poroby, dále pokrm připravený z ořechů a ovoce, v upomínku na hmoždírův užívaný při pracích ukládaných porobeným, a čtyři číše vína provázené poučným předčítáním.

V rané církvi se Velikonoce slavily zprvu v den židovského svátku. Ještě dnes se považuje křesťanská slavnost Velikonoční noci (Bílá sobota) také za vzpomínku na Starou smlouvu (Starý Zákon). Ježíšovi učedníci a následovníci oslavovali každý rok mistrovo vzkříšení lámáním chleba (*pesach*), jak to Ježíš stanovil, v první den týdne (tj. v neděli) po židovských velikonocích. Koncil nicejský v čele s papežem Viktorem (v roce 325) stanovil po delším sporu **datum**

velikonoc na neděli (**Hod Boží velikonoční**) po prvním jarním úplňku, který nastane po průchodu slunce jarním bodem. Tak se křesťanské Velikonoce oddělily od židovského kalendáře. Dnes se diskutuje o pevném datu velikonoc. Velikonoce jsou svátkem pohyblivým. Slavnost začíná 40 dnů po 1. neděli postní (na **Velký pátek**). Mohou být nejdříve 22. března, nejpozději 25. dubna. (Pokud by jejich datum vyšlo později, posunou se o týden dopředu.)

Záleží na jarní rovnodennosti (jaro začíná vždy 21. března), kdy slunce protíná rovník a přechází z jižní polokoule na severní, a prvním dni po jaru, kdy je měsíc v úplňku. Hned následující víkend jsou velikonoce. V tomto roce 27. března. Datum Velikonoc v dalších letech: 16. dubna 2006, 08. dubna 2007, 23. března 2008, 12. dubna 2009, 04. dubna 2010.

Pro křesťany je Ježíš obětním beránkem, obětovaným pro spásu všech lidí. Velikonoce tak představují i cestu k životu. Ježíš prochází smrtí k životu a předjímá tak vyjití křesťana ze smrti k životu s Bohem.

Dějiny utrpení Ježíše Krista představují spolu se vzkříšením ústřední nauku křesťanství. Dějiny utrpení obsahují zatčení Ježíše v Getsemanech, výslech před synedriem (židovská velerada), bičování, korunování trním a odsouzení Pilátem, dále křížovou cestu, ukřížování, smrt a pohřeb. Svědectví o utrpení Páně podávají všichni čtyři evangelisté (řec. *Euangelion* - radostná zvěst) Matouš, Marek, Lukáš a Jan.

Poslední týden čtyřicetidenního postu se v myšlenkách na Kristovo utrpení a jeho smrt nazývá velikonočním (svatým) týdnem. Hlavní dny, tzv. **Triduum** (třídenní): **Zelený čtvrtek**, **Velký pátek** a **Bílá sobota**, se slaví velmi starou liturgií, v jejímž centru je smutek a pokání. Do Svatého týdne vstupujeme **Květnou nedělí**. Tento rok je 20. března.

Zelený čtvrtek (Poslední večeře) je dnem ustanovení eucharistie. Jak podle některých biblistů pravděpodobně probíhala poslední večeře? Kde byl dům s místností, v níž Ježíš slavil s Dvanácti velikonoční večeři Nové smlouvy? Je pochopitelné, že budoucí pokolení jevila o toto místo velký zájem. Ježíš však chtěl místo, kde bylo večeřadlo, utajit záměrně. To se mu podařilo. Dům, kde Ježíš slavil se svými učedníky velikonoční večeři, zůstává v tajuplné temnotě. U evangelistů marně hledáme nějakou narážku na to, kde vlastně dům byl. Ježíšův příkaz: „Když vejdete do města, potkáte člověka, který nese džbán vody“ (L 22, 10) nás přivádí do okolí rybníka Šíloach, z něhož se musela čerpat voda pro velikonoční večeři.

Večer přišel Ježíš s ostatními apoštoly. Mezi nimi byl i zrádce. Ježíš jim řekl: „Velice jsem toužil jít s vámi tohoto beránka, dříve než budu trpět. Neboť vám pravím, že ho již nebudu jít, dokud vše nedojde naplnění v království Božím. Vzal kalich, vzdal díky a řekl: Vezměte a rozdělte mezi sebou. Neboť vám pravím, že od této chvíle nebudu pít z plodu vinné révy, dokud nepřijde království Boží“ (Lk 22, 15-18).

Velikonoční večeře se dělila podle čtyř předepsaných pohárů vína. Na začátku se první pohár naplnil vínem a vodou. Otec rodiny nad ním pronesl dvě předepsaná požehnání: „Bud' pochválen, Hospodine, náš Bože, Králi světa, který tvoříš plod révy.“ „Bud' pochválen, Hospodine, náš Bože, Králi světa, který jsi svému izraelskému lidu dal sváteční dny pro radost a na památku. Bud' pochválen Hospodine, který posvěcuješ Izraele a znamená.“

Posléze se podávaly nekvašené chleby a zelené byliny, které otec rodiny rozdělával poté, co si umyl ruce, pronesl děkovnou modlitbu a ochutnal jídlo. Pak přinesli pečeného velikonočního beránka. Namíchal se druhý pohár a otec rodiny krátce objasnil smysl svátku, dobrodiní Hospodinova vůči jeho lidu a vysvobození lidu z Egypta. Všichni přítomní zazpívali první část velkého Aleluja, který tvořily žalmy 113-118. Po opětovném umytí rukou a modlitbě chvály se jedl velikonoční beránek, k němu hořké byliny a nekvašené chleby.

Vzápětí byl namíchán třetí pohár, nazývaný pohárem požehnání, protože se při něm pronášelo díkyvdání za večeři. Večeře byla ukončena čtvrtým pohárem, při němž se zpívala druhá část Aleluja.

Při tomto obřadu velikonoční večeře, jehož podrobnosti evangelisté vůbec neuvádějí, se však událo ještě něco zvláštního, něco úplně nového: Ježíš dal při večeři svým učedníkům na památku své smrti chléb a víno jako své tělo a krev. Na počátku a na konci večeře použil Ježíš při jídle dvou obyčejů: obyčej lámání chleba a obyčej třetího poháru, aby na ně navázal svůj poslední odkaz pro své učedníky jakožto svou závět. Ba dokonce ještě víc: Ježíš dal těmto židovským zvykům při jídle nový obsah. Při židovské večeři zůstávaly chléb a víno tím, čím byly: přirozenou poživatinou k jídlu. V Ježíšových rukou se chléb a víno staly nositeli obsahu jiného druhu. takže bylo nutné použít vysvětlujících slov. Tak se stala „eucharistická slavnost“ něčím víc než jenom bratrskou večeří.

Svou vydanost, na níž jeho učedníci směli mít účast, ozřejmil Ježíš příkladem. „Ježíš věděl, že přišla jeho hodina, aby z tohoto světa šel k Otcí; miloval své, kteří jsou ve světě, a prokázal svou lásku k nim až do konce.“ Vstal od jídla, „odložil svrchní šat, vzal lněné plátno a přepásal se; pak nalil vodu do umyvadla a začal učedníkům umývat nohy a utírat je plátnem, jímž byl přepásán“ (J 13, 15).

Tajemná poznámka při umývání nohou: „Jste čisti, ale ne všichni“ (J 13, 10) tížila všechny stolovníky jako můra. Ježíš byl však nekompromisní; byl odhodlán věc rychle vyřešit. Po prvním soustu řekl: „Jeden z vás mě zradí!“ Tato výčitka se dotkla všech a začaly znepokojené dotazy: „Ježíš odpověděl: Kdo se mnou omočil ruku v míse, ten mě zradí... Na to řekl Jidáš, který ho zrazoval: „Jsem to snad já, mistře?“ (Mt 26, 21-25).

Již tato otázka dává tušit propastnost zrady. Ježíš odpověděl: „Ty sám jsi to řekl“ (Mt 26, 25). Jidáš, který se mezitím ujistil, kde Ježíš stráví noc, posléze Ježíšovu společnost opustil.

Evangelisté sotva připouštějí pochybnosti o tom, že Jidášova zrada spočívala v tom, že oznámil židovským úřadům místo, kde by mohly Ježíše co nejdříve bez nějakého rozruchu a nepokoje zatknout.

Apoštolova zrada však přesto zůstává plna záhad. Patrně to nemohla být jen touha po penězích. Kdyby chtěl Jidáš přijít k penězům, mohl utéci s pokladnou. Jistě tam byl větší obnos, než jaký činila odměna za zradu, kterou měl obdržet. Byl snad zklamán? Nebo si snad představoval Mesiáše Izraele jinak? Jan naznačuje tento důvod již po velké eucharistické řeči v Kafarnaum: „Ale někteří z vás nevěří. Ježíš totiž od počátku věděl, kteří nevěří a kdo je ten, který ho zradí“ (J 6, 64). Nevíra a temnota jsou u Jana rovnocenné pojmy. Odchod zrádcův komentuje jedinou větou: „Byla noc“ (J 13, 30).

Velký pátek - den hlubokého smutku a vzpomínka na ukřižování Ježíše. V tento den se nepřináší oběť mše svaté. Podle prastaré tradice je obsahem velkopáteční liturgie čtení zprávy o umučení Páně (pašije podle Jana), uctívání kříže jako symbolu utrpení, přímluvy a prosby za celý svět a přijímání. V noci z pátku na sobotu zahrnuje liturgie obřad pohřbení. V římskokatolických kostelech se otvírají a vyprazdňují tabernákula (svatostánky). Velký pátek je dnem památky na umučení Páně.

Zaráží a přivádí v úžas, že v příběhu o utrpení nevyslovují pravdu věřící, ale nepřátelé. „Jiné zachránil, sám sebe zachránit nemůže“; Pilát nechal napsat nad kříž „Ježíš Nazaretský král židovský“ – Iesus Nazarenus Rex Iudaeorum (INRI).

Ústy nemluvnat si Pán zajistil chválu, ústy nepřátel pravdu. Můžeme tuto pravdu odvrhnout, přesto jsou Kaifáš, který varoval o velezradě, židé, Pilát i kněží pravdě blízko. Usvědčují je slova jejich úst. A Kristovu společenství slouží slova k vyznání tajemství spásy.

Konečně mají farizeové a velekněží svou oběť na kříži, aniž tuší, jak milá tato oběť Bohu je. Všechna nenávisť těchto lidí křičí: „Zachraň sám sebe!“ Vrací se, nyní z lidských úst, rafinované pokušení: „Sestup z kříže, a uvěříme!“ Onu výzvu přijímá Ježíš mlčky a trpně, odpověď jim nedá.

Jiné zachránil. Svět, do kterého přišel, potkal především jako svět, který potřebuje záchranu. Přišel k těm, kteří se zachránit sami neumí, byť se tak neustále usilovně tváří – „Otče, odpusť jim, nevědí, co činí“. Nevědí, nebo jen málo tuší, že se ocitli v pasti. A v každém případě se domnívají, že východisko si přece jen půjde nějak vynutit. Ale teď, když přišel Ježíš, padla do pasti sama past. Probouřal zdi, které lid obkličovaly. Uzdravoval nemocné, vymítal zlé duchy, křísil mrtvé. A chudým zvěstoval evangelium. A odpouštěl hříšníkům. Jiné zachránil a nyní je bezmocný a umírá? Nyní zachraňuje vraha, kterého s ním pojí stejný rozsudek. Zachraňuje učedníky, kteří ho opustili. Zachraňuje svět nezměrnou a bezednou láskou Boží. Až do konce, až k nejzazší bezmocnosti, i ve svém umírání, nedělal nic jiného, než že zachraňoval druhé. A v toto smíme věřit a vyzná-

vat, že právě proto přišel na svět, s touto mocí, aby nám odpouštěl hříchy. Visel na kříži ve znamení soudu a zániku. Ale protože tam vytrval a vypil kalich hořkosti až do dna, jiné zachránil. Naši nezachráněnost a nezachranitelnost si naložil na sebe, aby nás mohl vysvobodit věčnou spásou.

Po poledni nebe potemnělo. Ježíš začal odříkávat Davidův Žalm, který se lidé v Izraeli modlili, když se blížila jejich smrt a který začíná slovy: „Bože můj, Bože můj, proč jsi mě opustil?“ Po modlitbě řekl do tmy: „Dokonáno jest! Otče můj, ve tvé ruce poroučím ducha svého.“

Nastal předvečer sabatu, kdy podle zákona nesměly mrtvoly popravených zůstat viset na kříži. Ti, kdož nebyli mrtvi, byli dobiti lámáním kostí nebo proboděním. Protože Ježíš byl již mrtev, žoldnéři mu pouze otevřeli kopím bok, z něhož vyšla krev a voda. Ještě večer si Josef z Arimatie vyžádal od Piláta svolení a spolu s Nikodemem sejmuli Ježíšovo tělo z kříže. Poblíž popraviště byla hrobka vytesaná do skály. Společně tělo Ježíše pomazali myrhou smíchanou s aloe, zabalili do lněného plátna, jak to vyžadoval židovský pohřební mrav, uložili do hrobky, kterou uzavřeli velkým kamenem.

Bílá sobota - církev mlčky, bez obřadů vzpomíná na pohřbeného Ježíše. V katolických kostelech také bývá socha Ježíše položená do hrobu (Boží hrob). Bílá sobota je dnem, kdy katolická církev zásadně neslaví mši svatou a další svátosti. Ve starém křesťanství nebyla dnem liturgickým. Do západu slunce trvá půst a tiché rozjímáním. Skončením Bílé soboty končí také dlouhotrvající půst.

V noci z Bílé soboty na Velikonoční neděli se koná **vigilie** - oslava Vzkříšení spojená se svěcením ohně. Od velikonočního ohně se zapálí velikonoční svíce - paškál, která se potom ve slavnostním průvodu a za třikrát opakovaného zpěvu „Světlo Kristovo“ vnese do temného kostela. Tím se celý kostel prozáří světlem a společenství věřících odpovídá na zpěv kněze: „Světlo Kristovo“, slovy: „Chvála Tobě, Pane“ a zpívá se Exultet (píseň chvály z 1. století). Tento význam je ještě podtržen tím, že se zapálená svíce ponořuje do vody, která se posvěcuje na křestní vodu a zapaluje se od ní také křestní svíce.

Svíce (paškál) je většinou ozdobena motivem kříže, na kterém jsou voskovými hřeby zdůrazněny Kristovy rány, nad křížem je první a poslední písmeno řecké abecedy - alfa a omega - značící, že Ježíš je začátek i konec; dále se užívá motivu stromu, beránka, slunečních paprsků nebo vody. Bílá barva svíce symbolizuje naději a nový život.

Velikonoční svíce se v liturgii zapaluje jen během 50ti denního velikonočního období, tedy od Velikonoc do Letnic (Svatodušních svátků, svátků seslání Ducha sv.) a při křtech, aby se naznačilo, že každý křest souvisí s velikonočními - proto se od ní zapaluje křestní svíce. Zapaluje se také při pohřbech, člověk přešel branou smrti a křesťané se za něho modlí, aby také on „vstal“ k novému životu - s Bohem.

Věřící v liturgii této Veliké noci obnovují křestní slib a v mnoha církevních obcích se křtí dospělí, kteří se během roku připravovali na křest.

Jelikož jsou při obřadech vigilie křtěni novokřtěnci, kteří nosí bílé roucho, je též možno, že název „Bílá sobota“ pochází odtud. Bílé roucho je znakem čistoty, připomínající smytí hříchů křtem.

Velikonoční neděle - hod Boží velikonoční - slavení Ježíšova zmrtvýchvstání, někde se žehnají pokrmy.

Křesťanská víra je založena na víře v Kristovo vzkříšení na Boží hod velikonoční. V ten den přišly ke Kristovu hrobu ženy a viděly, že je prázdný. Anděl jim oznámil, že Kristus vstal z mrtvých. V evangeliích se vzkříšení nepopisuje. Svědkové, Marie Magdalénská a jedenáct apoštolů viděli Ježíše nejprve mrtvého, posléze živého (Mt 28, 1-10, Mk 16, 1-14, J 20, 11-20). Svátý Pavel prohlašuje „A jestliže Kristus nebyl vzkříšen, naše víra je marná“ (1 Kor 15, 14).

Každý křesťan se v modlitbě Credo (lat. věřím) vyznává ze své víry ve vzkříšení těla, tj. ve vzkříšení mrtvých. Evangelia dokládají, že Ježíš vzkřísil Jairovu dceru, syna vdovy po Naimovi a Lazara.

Vyhlídko, že Bůh jednou vzkřísí mrtvé, je svatá sice také židům a muslimům, křesťanům však je předmětem naděje, která má svůj důvod ve zjevených událostech spásy: v životě, smrti a zmrtvýchvstání Ježíše. „Protože skrze jednoho člověka přišla smrt, přijde také skrze jednoho člověka vzkříšení mrtvých. Neboť jako všichni v Adamovi zemřeli, budou v Kristu všichni živi“ (1. list Korintským 15,21-22). Katolická dogmatika zdůrazňuje historickou skutečnost zmrtvýchvstání Ježíše, kterou dokazuje i jeho prázdný hrob. Především však se vzkříšený Kristus zjevil svým apoštolům a učedníkům. Je třeba mít na paměti, že při vzkříšení nešlo o návrat do předchozího života, ale o proměnění (oslavení) těla a života. V této tajemné podobě Vzkříšený chodil po zemi, setkával se se svými a před jejich očima 40. den vystoupil na nebesa. **Křesťanskou oslavou vzkříšení jsou Velikonoce.**

Dlouho odříkané pokrmy v postním období se žehnají při slavnostní mši. Ježíš v den před svým utrpením a smrtí přikázal učedníkům připravit velikonoční večeři, v den Zmrtvýchvstání přijal pozvání dvou učedníků a zasedl s nimi ke stolu a pozdě večer přišel k Apoštolům, abys s nimi společně pojedl... Také požehnání pokrmů nám dává možnost s vírou prožívat Ježíšovu přítomnost mezi námi během svátečního jídla, v den vítězství, abychom se mohli radovat z podílu na Ježíšově životě a Zmrtvýchvstání. Žehnání se dá rozdělit na:

a) žehnání velikonočního beránka (hebrejská tradice vidí Izraelitu jako člena „Božího stáda“, a Bůh je označován za pastýře, který bere své ovce do náručí. V křesťanské tradici se beránek stal symbolem Božího Beránka, Krista a znázorňuje se s praporem vítězství). Dále pak žehnání mazance, chleba a ostatního svátečního pečiva;

b) žehnání masa a uzeniny atd. a

c) žehnání vajíček.

V židovství byla neděle prvním všedním dnem po sabatu. Křesťané slavili na rozdíl od sabatu den vzkříšení Krista jako „den Páně“ v neděli. Konstantin I. nařídil roku 321 úplný nedělní klid. Křesťan by měl svítit každou neděli návštěvou bohoslužby a vírou motivovaným klidem a rozjímáním.

K Velikonoční radosti patří pak neodmyslitelně požehnání *Urbi et orbi* - v překladu „městu (Římu) a světu“. Tak se označuje požehnání, které uděluje papež z lodžie chrámu sv. Petra při různých slavnostních příležitostech, v tomto případě po polední mši o Velikonoční neděli.

Přeji radostné a plné prožití Velikonočních svátků a radost ze Vzkříšeného Krista, který znamená pro nás také naše vzkříšení. V této naději a důvěře vám vyprošuji požehnání.

http://www.trasa.ctnactka.net/tradice/f_vel, vybral P. Martin Davídek

Něco málo poznámek:

- Nezapomeňte si přinést na vigilii Bílé soboty vlastní zvonečky, abyste se mohli připojit i svým zazvoněním k „návratu zvonů z Říma“, kam „odlétly“ na Zelený čtvrtek.

- Kdo chce dát kytičku k Božímu hrobu, kontaktujte paní Heřmanovou.

- V pondělí 28. března bude po mši v 9.00 hodin na faře Tradiční velikonoční setkání farníků.

Tvořivé dopoledne na Zelený čtvrtek

Dříve, než nastane doba nejhlubšího smutku a následně sláva ze vzkříšeného Krista, musíme se na ni všichni připravovat několik týdnů.

I děti mohou svou přípravou mnoho dokázat. Z odřeknuté sladkosti mohou pomoci jiným dětem, třeba na misiích. V hodinách náboženství po celou dobu půstu shromáždíme uspořené peníze a chceme je odeslat na konto PMD (Papežské misijní dílo).

Ale můžeme udělat druhému potěšení a radost i jinak a skoro nic to nestojí, jen trochu času a vynalézavosti.

Chcete-li děti, můžete přijít na faru v Křížové ulici 24. 3. na Zelený čtvrtek (to už jsou prázdniny) v 9.00 hod. a vyrobit si dárky pro radost sobě i druhým, stejně i různá přáníčka. S sebou vyfouknuté vajíčko, dobré bude i lepidlo a nůžky.

Malé očerstvení zajištěno.

Dětská diecézní výtvarná soutěž

Připomínám, že je stále možnost přinést výtvarné dílo na téma: Příběhy z Ježíšova života.

Shromážděné práce pak společně odešlu na adresu Diecézního katechetického centra v Litoměřicích. Další podrobnosti jsou zveřejněny na nástěnkách nebo u J. Skřivánkové.

J. Skřivánková

Sbírky

06.02.	3.780,00 Kč	27.02.	8.592,50 Kč *
13.02.	3.813,50 Kč	06.03.	5.682,00 Kč
20.02.	3.115,00 Kč	13.03.	4.086,50 Kč

* Celodiecézní sbírka k dispozici Svatému otci, tzv. „Svatopetrský haléř“

POŘAD BOHOSLUŽEB A OBŘADŮ BĚHEM SVATÉHO TÝDNE 2005

	kostel sv. Václava a Blažeje	kostel Povýšení sv. Kříže
20.03. Květná neděle	8.00	10.00
21.03. Pondělí	-----	18.00
22.03. Úterý	-----	-----
23.03. Středa	-----	18.00
24.03. Zelený čtvrtek	-----	18.00
25.03. Velký pátek	<i>Křížová cesta</i> 15.00	18.00
26.03. Bílá sobota (Velikonoční vigílie)	-----	21.00
27.03. Slavnost Zmrtvýchvstání Páně	8.00	10.00
28.03. Pondělí velikonoční	-----	9.00, 18.00